

BEVORDERING VAN DE DEMOCRATIE EN WAARNEMING BIJ VERKIEZINGEN

De wereldwijde ondersteuning van de democratie is een prioriteit voor de Europese Unie. Democratie blijft de enige bestuursvorm waarin mensen hun mensenrechten volledig kunnen uitoefenen, en democratie is bepalend voor ontwikkeling en stabiliteit op lange termijn. Als enige rechtstreeks gekozen EU-instelling maakt het Europees Parlement zich in het bijzonder sterk voor de bevordering van de democratie.

RECHTSGRONDSLAG

- Artikelen 2 en 21 van het Verdrag betreffende de Europese Unie (VEU);
- artikel 205 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU).

ACHTERGROND

De EU-aanpak van democratie vormt een aanvulling op haar werkzaamheden voor de mensenrechten.

In 2009 heeft de Raad conclusies goedgekeurd over ondersteuning van democratie in de externe betrekkingen van de EU, evenals de hiermee verband houdende EU-agenda voor actie, waarin een nieuwe strategie voor de ondersteuning van democratie door middel van een landenspecifieke aanpak, betere samenhang en betrokkenheid van alle belanghebbenden wordt omschreven. Democratie en de mensenrechten hebben binnen alle beleidsterreinen een plaats gekregen. In haar Agenda voor verandering uit 2011 heeft de Commissie vervolgens het belang benadrukt van ondersteuning van mensenrechten, democratie en goed bestuur binnen het EU-ontwikkelingsbeleid.

Sinds de gebeurtenissen van de Arabische revolutie in 2011 wordt in het Europees nabuurschapsbeleid een „meer voor meer”-benadering gevolgd, waarbij steun wordt verbonden aan democratische transitie en „duurzame democratie”. Aan de landen die bereid waren politieke hervormingen door te voeren, werden stimulansen geboden, waaronder diepere economische integratie, meer financiële bijstand, sterkere mobiliteit van mensen en toegang tot de interne markt van de EU.

In het door de Raad Buitenlandse Zaken in 2012 aangenomen strategisch kader en actieplan voor mensenrechten wordt nogmaals gewezen op de verbintenis van de EU om zich sterker in te spannen voor democratie. Het actieplan omvat een plan om op systematischer wijze gevolg te geven aan de verslagen van de EU-verkiezingswaarnemingsmissies (EOM's) en zo de gehele verkiezingscyclus te ondersteunen. Het in juli 2015 aangenomen nieuwe actieplan voor de periode van 2015-2019 is erop gericht steun voor democratie op te nemen in verschillende doelstellingen.

De Raad benadrukte de rol van maatschappelijke organisaties in zijn conclusies uit 2012 getiteld „De basis van democratie en duurzame ontwikkeling: het maatschappelijke engagement van Europa in de externe betrekkingen”.

FINANCIERINGSINSTRUMENTEN

De ondersteuning van de mensenrechten, democratische hervormingen en politieke participatie en vertegenwoordiging vormt het hoofddoel van het Europees instrument voor democratie en mensenrechten (Democracy and Human Rights, EIDHR). Het instrument is specifiek voor dit doel ontworpen en dient voor de financiering van projecten, programma's en EU-EOM's, alsook voor de toekenning van subsidies aan maatschappelijk organisaties, niet-gouvernementele organisaties en verdedigers van de mensenrechten.

Het Europees nabuurschapsinstrument (ENI) biedt financiële bijstand ter bevordering van de rechtsstaat, politieke dialoog en hervormingen, democratisering, pluralisme in de media en verkiezingswaarneming.

Actoren uit het maatschappelijk middenveld in het Zuidelijk en Oostelijk nabuurschap van de EU komen ook in aanmerking voor financiering uit hoofde van de nabuurschapsfaciliteit voor het maatschappelijk middenveld voor projecten, netwerken, opleiding en uitwisseling van beste praktijken.

Ook wordt er financiële steun verleend in het kader van het financieringsinstrument voor ontwikkelingssamenwerking (Development Cooperation Instrument, DCI). Hoewel dit instrument in de eerste plaats dient voor de bestrijding van armoede, wordt er eveneens mee beoogd democratieën in ontwikkelingslanden te consolideren en te ondersteunen.

In sommige gevallen kan het instrument voor bijdrage aan stabiliteit en vrede (Instrument contributing to Stability and Peace, IcSP) worden aangewend ter ondersteuning van democratische instellingen en de maatschappelijke organisaties.

Het Europees Ontwikkelingsfonds (EOF), dat buiten de EU-begroting opereert, maar dat beheerd wordt door de Europese Commissie, financiert de samenwerking met landen in Afrika, het Caribisch gebied en de Stille Oceaan. Net zoals het DCI is het vooral gericht op armoedebestrijding, maar draagt het ook bij tot het consolideren en ondersteunen van democratie, de rechtsstaat en goed bestuur.

In 2012 werd het Europees Fonds voor Democratie (EFD) opgericht. Het EFD opereert autonoom als particuliere stichting en is gericht op de ondersteuning van actoren uit het politieke leven en het maatschappelijk middenveld die ernaar streven democratische veranderingen teweeg te brengen door middel van snelle, flexibele en niet-bureaucratische financiële bijstand op maat, met nadruk op het Zuidelijke en Oostelijke nabuurschap. In de bestuursraad van het EFD zitten vertegenwoordigers van de lidstaten en instellingen van de EU, onder wie maximaal negen leden van het Europees Parlement, alsook andere deskundigen.

DE ROL VAN HET EUROPEES PARLEMENT

Het Europees Parlement maakt zich, als de enige EU-instelling die rechtstreeks door de burgers van de Unie wordt gekozen, sterk voor de bevordering van duurzame democratieën in de wereld en heeft deze verbintenis in een aantal resoluties benadrukt.

Het Parlement houdt zich continu bezig met verkiezingswaarneming, met als doel om de legitimiteit van nationale verkiezingsprocessen en het vertrouwen van het publiek in verkiezingen en in de bescherming van de mensenrechten te vergroten. Elk jaar stuurt het

een aantal parlementaire delegaties voor de waarneming van verkiezingen of referenda in derde landen. Het Parlement kan ertoe besluiten deze delegaties van parlementsleden uit te zenden op voorwaarde dat de verkiezingen op nationaal niveau worden gehouden, dat de nationale autoriteiten de EU of het Europees Parlement hebben uitgenodigd en dat er een langlopende missie aanwezig is. Delegaties van het Parlement worden altijd geïntegreerd in de EOM's van de EU of de langlopende missies van het Bureau voor Democratische Instellingen en Mensenrechten (Office for Democratic Institutions and Human Rights, ODIHR) van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE). Het Europees Parlement wordt geraadpleegd voor de vaststelling en de planning van [EOM's van de EU](#) en de follow-up ervan.

Bij langlopende EOM's worden niet alleen de gebeurtenissen op de dag van de verkiezingen beoordeeld, maar ook de rest van het verkiezingsproces, teneinde de stand van de democratische ontwikkeling in een bepaald land op een bepaald tijdstip op te nemen. Langetermijnwaarnemers beginnen doorgaans twee maanden voor de verkiezingen met hun werkzaamheden en volgen het gehele verkiezingsproces tot en met de bekendmaking van de officiële uitslagen en de beroepsprocedure. Kortetermijnwaarnemers (KTW's) houden toezicht op de verkiezingsdag en oefenen toezicht uit bij het tellen van de stemmen. De hoofdwaarnemer die de EU-EOM leidt, is gewoonlijk een lid van het EP.

Om democratieën breder te ondersteunen, vult het Parlement verkiezingswaarnemingsactiviteiten aan met activiteiten voor de follow-up van verkiezingen, activiteiten voor de mensenrechten en initiatieven ter ondersteuning van parlementaire werkzaamheden. Het EP helpt parlementen buiten de grenzen van de EU bij het versterken van hun institutionele capaciteit door middel van conferenties en seminars, gezamenlijke opleidingsprogramma's en studiebezoeken voor leden en ambtenaren, alsmede beurzen voor personeel van parlementen van derde landen. Speciale aandacht gaat uit naar de uitbreidingslanden in Zuidoost-Europa. Het Parlement biedt ook ondersteuning en expertise op het gebied van bemiddeling en dialoog, via gerichte activiteiten met parlementen in partnerlanden en internationale evenementen gericht op bemiddeling en conflictpreventie.

De coördinatiegroep democratieondersteuning en verkiezingen van het Parlement (DEG) geeft politieke richtsnoeren voor de verschillende activiteiten van het EP. De groep bestaat uit 15 leden van het EP en wordt gezamenlijk voorgezeten door de voorzitters van de Commissie buitenlandse zaken en de Commissie ontwikkelingssamenwerking.

[Marika Lerch](#)
09/2018